

Motion till riksdagen

1989/90:Ub698

av Lola Björkquist m.fl. (fp, c)

Matematisk-naturvetenskapliga
högskoleutbildningen

Bakgrund

Den nya matematisk-naturvetenskapliga linjen om 160 poäng inrättades genom riksdagsbeslut 1989 och startade på hösten samma år vid universiteten i Uppsala, Lund, Stockholm, Göteborg, Linköping och Umeå. Linjen byggs upp successivt de närmaste åren t.o.m. 1992/93. Den ersätter fem tidigare utbildningslinjer, matematiker-, fysiker-, biolog-, kemist- och geovetarlinjerna, samtliga treåriga.

Främsta syftet med den nya linjen är att ge en god grund dels för yrkesverksamhet inom områden där gedigna matematisk-naturvetenskapliga kunskaper erfordras, dels för forskarutbildning inom de matematisk-naturvetenskapliga ämnena. Förlängningen från tre till fyra år är avsedd att ge möjlighet såväl till större bredd som större djup än de tidigare linjerna. Breddningen tar sig bl.a. uttryck i en utvidgad utbildning inom miljöområdet. Intentionerna med den nya linjen är också att studenterna skall kunna erbjudas större valfrihet och lättare kunna kombinera ämnen efter eget intresse än inom de gamla linjerna. Utbildningen får sin tyngdpunkt inom ett huvudämnesområde, t.ex. biologi, men kommer också att innehålla väsentliga delar inom avgränsande ämnesområden samt möjlighet att välja ämnen utanför det matematisk-naturvetenskapliga området, t.ex. språk.

UHÄ:s anslagsframställning

UHÄ har i sin anslagsframställning beräknat de ökade kostnaderna för den nya utbildningen till 31,15 milj. kr., varav 0,85 milj. kr. tidigare fördelats. Av återstående 30,3 milj. kr. beräknar UHÄ 7,0, 7,0 resp. 8,8 milj. kr. för de kommande tre budgetåren samt föreslår vidare att 7,5 milj. kr. 1992/93 skall överföras från anslaget Lokala och individuella linjer och fristående kurser (LIF-anslaget). UHÄ:s kostnadsberäkning utgår från att 90 % av de studerande kommer att genomföra det fjärde året samt att kostnaden per årsstudieplats (enligt UHÄ:s schablon) är 31,9 kr. Denna kostnad är ca 10 % lägre än vad universiteten begärt och även lägre än genomsnittet för de tidigare linjerna. Den föreslagna överföringen från LIF-anslaget utgår från att vissa fristående kurser idag utnyttjas för en frivillig förlängning av linjeutbildningen.

I budgetpropositionen beräknas merkostnaden för den nya linjen till 16 milj. kr., varav 1,75, 1,75 resp. 2,5 milj. kr. skall anslås de närmaste tre åren samt 10 milj. kr. skall överföras från LIF-anlaget 1992/93. Den föreslagna ökningen är alltså 6 milj. kr., som dessutom skall ske genom "omfördelning inom anslagetets ram". Regeringen beräknar således behovet av resurstillskott till endast ca en fjärdedel av UHÄ:s äskande (6 milj. kr. resp. 22,8 milj. kr., budgetpropositionen sid. 223):

1. Inom ramen för de hittillsvarande linjerna har inrättats och finansierats vissa längre grenar.
2. En del studerande väntas avsluta utbildningen redan efter tre år t.ex. för att påbörja forskarutbildning.
3. Förlängning av utbildningen motsvarar i viss utsträckning studier som f.n. bedrivs i form av fristående kurser.

Kommentarer

Allmänt

De allmänna syftena med den nya linjen kan inte realiseras med det resurstillskott regeringen föreslår.

Ända sedan linjesystemet infördes på 1970-talet har det stått klart för studerande och lärare att tre år är en alltför kort tid för en gedigen grundutbildning inom det matematisk-naturvetenskapliga området. Önskemålen om förlängning har varit starka och resulterat i att vissa längre grenar anordnats redan på de "gamla" linjerna. För Linköpings del gäller det dock ett mycket begränsat antal studerande och förlängningen har därför kunnat genomföras till en låg kostnad. Vissa resurser har kunnat frigöras för ändamålet genom att tomma platser i viss utsträckning förekommit i de högre årskurserna. Detta utrymme har under de senaste åren successivt minskat och några resurser av betydelse kan inte förväntas bli frigjorda av detta skäl i fortsättningen.

En avgångsmöjlighet från linjen efter tre år kommer i realiteten knappast att finnas. De centrala besluten innebär att den nya linjen är fyraårig. Den lokala planeringen utgår från en hel och sammanhållen fyraårig utbildning, där fördjupningsmoment och ett större uppsatsarbete ligger med tyngdpunkt under sista året. Detta är också en förutsättning för att de angivna syftena med linjen skall kunna realiseras. Normalt kommer den fyraåriga utbildningen att krävas för behörighet till forskarutbildning. Även som förberedelse för annan yrkesverksamhet är ett fullföljande av hela utbildningen givetvis det normala. Ett villkor för att upprätthålla hög kvalitet i hela utbildningen är att resurser anvisas lägst enligt UHÄ:s beräkningar. Utbildningen måste hålla en standard som är jämförbar med andra kvalificerade utbildningar inom landet men också internationellt.

De skäl som föredragande statsrådet framför för en reduktion av resurstillskotten har i relevanta delar redan beaktats av UHÄ. Om regeringsförslaget realiseras kan emellertid de förslag som syftar till en breddad och mer sammanhållen linjeutbildning inte genomföras. De tidigare linjerna kommer i stort sett att bestå och utbildningens kvalitet sjunker genom att resurserna

uttunnas. Studenternas förväntningar om en utbildning av hög kvalitet och med ökad valfrihet etc. kan därmed inte infrias.

Mot. 1989/90

Uh698

Speciellt för universitetet i Linköping

Konsekvenserna av den föreslagna överföringen av medel från LIF-anslaget är mycket allvarliga, i synnerhet sett ur ett Linköpingsperspektiv. LIF-anslaget till universitetet i Linköping är redan mycket lågt jämfört med övriga universitet. Utbudet av fristående kurser i matematisk-naturvetenskapliga ämnen är därför mycket begränsat. På nivån över 40 poäng finns endast ett fåtal platser, samordnade med linjeutbildningen. På nivån över 60 poäng finns inga kurser som finansieras med medel från LIF-anslaget. Att dra ner kursutbudet inom detta område skulle ge en mycket marginell ekonomisk vinst samtidigt som de studerande som önskar fort- och vidareutbildning på fördjupningsnivå inte får någon som helst möjlighet att realisera sina önskemål. En nedläggning av hela kursutbudet över 40 poäng i berörda ämnen skulle ge en besparing om 400 kr. Detta motsvarar ca hälften av det belopp som skulle överföras, om fördelningen på orter görs i proportion till platsantalet. Kursutbudet inom andra ämnesområden kommer därför att drabbas. Därigenom försämras ytterligare möjligheterna till studier på fristående kurs i Linköping, Norrköping och länet/regionen i övrigt.

Redan UHÅ:s förslag till finansiering genom överföring av medel från LIF-anslaget innebär allvarliga problem vid universitetet i Linköping. Regeringsförslaget innebär ett ännu större hot.

Kostnadsramen för de tre närmaste åren, för landets samtliga platser, är enligt UHÅ:s förslag 30,3 milj. kr., fördelade på de tre närmaste budgetåren med 7,0 milj. kr, 7 milj. kr. resp. 16,3 milj. kr. 7-8 % av dessa belöper på universitetet i Linköping.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den nya matematisk-vetenskapliga linjen i Linköping,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om hänsynstagande till lokala variationer i det befintliga kursutbudet om reformen delvis skall finansieras genom överföring av medel från LIF-anslaget,
3. att riksdagen beslutar att universitetet i Linköping medges 500 000 kr. för budgetåret 1990/91 utöver vad regeringen föreslagit för lokala och individuella linjer samt fristående kurser.

Stockholm den 25 januari 1990

Lola Björkquist (fp)

Karl-Göran Biörsmark (fp)

Hugo Andersson (c)

Roland Larsson (c)

16